

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Correspondențele sânt a se adresa redacțiunii
Pentru Austro-Ungaria pe an 5 fl. — cr.	Pentru publicații oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.	„FÓIA DIECESANĂ“;
„ „ „ „ pe 1/2 an 50 „		eră banii de remuneratiune și inserțiuni la
„ România și străinătate pe a. 14 franci		Tipografia diecesană în Caransebeș.
„ „ „ „ pe 1/2 an 7 „		

Cuprinsul: Adresa de condolență la mórtea Alteței Sale arhiducelui clironom Rudolf. — Județul general. Continuare. — Recepte contra sêrăciei. Continuare. — Sântirea școlei române gr. or. din comuna Unip. — Varietăți. — Avis. — Concurse. —

Adresa de condolență

a bisericeii greco-orientale române din Ungaria și Transilvania, la mórtea Alteței Sale, arhiducelui clironom Rudolf.

Nr. 23 M.

**Maiestatea Vóstră cesareă și apostolică-regescă.
Preagrațiose Dómnne!**

Plecându-mă adênc înaintea prevedinței dumnezeesci, carea cu necuprinsă înțelepciune împarte grațiile și asprimea sa, cu inimă tristă, dar în speranță nefrântă îndrăsnesc a depune la póla prea înaltului tron al Maiestatei Vóstre din partea bisericeii greco-orientale române din patrie, condolența cea mai sinceră, căreia pelângă reverență omagială și credință perpetuă ȳ s'a dat expresiune în ședința plenară de ađi a consistoriului metropolitan, asupra loviturii dureroase, carea deodată cu sguduitorrea eșire din viață a Alteței Sale cesaree și regesei, a clironomului de mari speranțe, arhiduce Rudolf, a pêtruns până în adênc inima Maiestatei Vóstre, pré grațiosului nostru monarch, a préinălțatei familii domnitóre, și a tuturor popórelor Maiestatei Vóstre fidele.

Dêe atotputernicul, ca înțelepta domnire părintescă a Maiestatei Vóstre sê aducă încă într'un șir lung de ani fericire popórelor credincioase Maiestatei Vóstre și realizarea posibilă a speranțelor mari reg-

nicolare, ce erau legate de persóna glorificatului, sê stêmpere profunda durere generală, cu care imprimăm pentru totdeauna în inimile nóstre triste memoria nevestejită a Alteței Sale clironomului, mutat dela noi așa de timpuriu.

Carele de altmintrea sun și perseverez cu cele mai profunde omagii de sudif.

Sibiu, la 4 Februarie 1889.

În numele bisericeii greco-orientale române din Ungaria și Transilvania.

Miron Romanul, m. p.
arhiepiscop și metropolit.

Județul general.

(Continuare).

Ce privesce pécătoșii, apoi ei vor fi aruncați în focul carele este gătit diavolului și ângerilor lui, nu este admisibil însă, că ei vor fi aruncați în acela, nainte de a fi aruncat în el (foc) diavolul însuș. Astfel ne învață s. scriptură Efes. 2. 2 că diavolul este domnul stăpâniei vózduhului, a duhului, carele acum lucréză întru filii neascultării. Eră s. Ap. Petru în a doua epistolă 2. 4 ȳice: „că Dđeu pre ângerii, cari au greșit, nu i-a ertat, ci cu lanțurile întunecului tartar legându-i, i-a dat spre judecată a se păzi“. Acésta însă se pare a fi réu tradus. Căci dacă acești ângeri sânt aruncați în iad, pentru-ce dară se mai păzese ei acolo spre judecată? Și ce pedépsă mai mare fi póte ajunge, decât a fi arun-

cați în iad? cuvântul „tartarus” înseamnă numai „a cădea”, „a fi aruncat”, adică în *intunecere*. În urmare părerea mea este, că acei îngeri, cari cândva ședea în regiunile ceresei său într-o împărăție perpetuă luminată, pentru păcatul lor a căzut în regiuni întunecate a-le văzduhului, unde chiar lumina cea mai strălucită este întunecată în comparație cu acele regiuni strălucite, din cari au căzut. D'aceea diavolul este domnul stăpânirii văzduhului (Efes. 2. 2) și aceste regiuni dinjos se numesc lanțurile întunecului, pentru-că duhurile rele sunt împedecate de Dd̃eu de a se aventura în regiunile strălucite, în cari au fost mai înainte, ei s'au ținut aci „în lanțurile întunecului” până la ziua judecării.

Șcim, că pre timpul când Mântuitorul nostru era pre pământ, duhurile cele rele nu erau închise în iad, ci se plângeau mereu, că fiul lui Dd̃eu a venit mai înainte de timp, ca să le muncască Mat. 8. 29. Să pare, că ele șcim, că este otărâtă o di pentru muncirea lor, dar n'a sosit încă. Într'aceea totuș a fost un loc, în care au fost ele închise adică „abisul” prăpastia său adâncimea, unde intrau ele cu cel mai mare necaz. D'aceea, când Domnul Christos le alunga din oamenii cuprinși de ele, totdeauna se rugau, ca să nu le trimită întru adânc, în băsnă.

Încă o observare vom să mai fac, adică la Iacob 1. 19. se dice: „și dracii cred și să cutremurâ”. Ce cred ei dară și ce este cauza cutremurării lor, dacă n'ar avea ei în vedere a dona venire a Domnului și infricosata sentință, care îi așteaptă? Drept aceea n'au îndurat ei încă judecata, nici și-au primit sentința, ci cred, că aceste îi vor ajunge; ăr frica lor nu zace în aceea, ce îi așteaptă în viitoriu.

Aceste firese sunt misterii mari, cari noi nu le putem pătrunde. Dar ceea-ce putem pricepe este, că decă acești îngeri apostafi nu și-au primit încă pedepsele lor definitive, ci sunt ținuti în lanțurile întunecului până la ziua cea mare a judecării, n'avem causă să presupunem, că păcătoșii, cari vor fi pedepsiți împreună cu diavolul și îngerii lui, mijlocit după mărtea lor merg în iad. Decă focul, în care se chinuia bogatul păcătos, pôte să însemne orî și ce, totuș el nu este focul, carele este gătit diavolului și îngerilor săi.

Ce privește oamenii evlavioși, apoi cuvintele acele ale s. scripturii, cari indică că ei „merg în rai”, că „merg la Isus Christos”, că „sunt la Dd̃eu” — par a vorbi categorice, că ei merg la ceri, unde este și Isus Christos. Dar creștinii cei dintâi au crezut despre acesta altcum.

Citez aci în estras după traducerea lui *Mün-scher* din *Dogmengeschichte* IV. p. 422—439 sentințele mai remarcabile ale acelor părinți bisericesci cari au scris amănunțit la cele din urmă ale omului. Așa *Ireneu* muștră pre unii creștini, cari cred, că sufletele dreptilor îndată după mărtea ajung în ceri. În această părere află el o sēmēntă ascunsă

de venin creștin (o apropiere de gnostică). El o declară de contrarie orânduiei lui Dd̃eu, în virtutea căreia dreptii numai cu încetul se promovă, și o combate cu exemplul Mântuitorului. Precum adică acesta nu s'a suit la Tatăl îndată după mărtea sa, ci trei zile a petrecut în împărăția morților, și atunci învia și merse la Tatăl: așa și sufletele discipulilor săi rămân în lumea dinjos (invisibilem locum, acesta probabil este traducerea verbală dela „hades”), ca locul designat lor până la înviere, când se vor împreuna cu corpurile și astfel ajung la vederea lui Dd̃eu. — Căci discipulul nu pôte fi preste dascălul său. Dacă Christos n'a mers îndată la Tatăl, ci a trebuit să aștepte timpul învierii, așa și noi asemenea trebuie să așteptăm. — Locul unde ajung dreptii până la perfecțiune, îi numesc el (*Ireneu*) paradis, care îl deosebesce el de această lume. Starea sufletelor o descrie el astfel, că își au forma lor omenescă, după care se pot ei cunoște, căși aduce aminte de starea lor de pre pământ, și că au locaș, care este potrivit conduitei lor. Aceste li-a dedus el din parabola despre Lazar Luca c. 16 (*Ireneu* adv. haer. V. c. 31; V. c. 5. §. 1; II. c. 34. §. 1).

Deja înainte de *Ireneu* desvôltă *Iustin* tot această opinie. Și el dechiară de o învățatură condamnabilă și pseudocreștină (gnostică), că sufletele îndată după mărtea sunt acceptate în ceri. El așeză ca învățatură corectă: că sufletele dreptilor și a credincioșilor rămân într'un loc mai bun, și dincontră a păcătoșilor într'unul mai rău, — unde așteptă ei timpul judecării (*Iustin*, Dial. c. Tryph. p. 307, 223).

Mai amănunțit trăcteză acestiunea această *Tertullian*, oferindu-i materie spre această cu deosebire parabola despre bogatul și Lazar. Lumea dinjos o descrie el ca un loc nespūs de mare în cea mai internă adâncime a pământului, și sufletele credincioșilor trebuie să mērgă acolo. Căci decă Christos însuș s'a supus acestei legi, mērgend în lumea dinjos: așa servii nu pot fi preste maestri. Nici un suflet nu se rădică în ceri... Sufletele nu merg nici în văzduh, nici în lună nici în eter. Dar pôte fi în paradis? Nici acolo nu. Căci Ioan (Apoc. 6. 8—11) a vedut acolo numai sufletele martirilor... Locul în care merg sufletele dreptilor, îl numesc *Tertullian* „sînul lui Avram” (*Tertullian*, de anima c. 55). Nime nu șede îndată după mărtea la Domnul, afară de martirii, cari au această preferință. Ei merg în paradis, nu însă în lumea dinjos (*De resurr. carnis* c. 43). Tote sufletele (cu excepțiune a martirilor) sunt în lumea dinjos. Acolo sunt pedepse și recreațiuni precum arată exemplul sēracului și a bogatului Luca 16. — O durmire sufletescă nu este de inchipuit, căci și în viața această sufletul nu dorme nici când. Sufletelor dreptilor trebuie să le mērgă bine, celor păcătoși însă rău. Ele au o presimțire despre judecata viitoare... Despre paradis se

explică *Tertullian* astfel: este un loc plin de plăceri ceresci, care este separat de univers prin zona caldă. Este dară pre pământ dincolo de zona caldă (Apol. c. 47).

După *Tertullian* dară nici un suflet decedat nu ajunge îndată după moarte în ceriū, ci abea după înviere și respective după judecata generală. Raiul este destinat numai pentru martiri, cari au o preferință față și de omenii cei mai buni. — Din contră sufletele celelalte merg în lumea dinjos, unde însă este un locaș dublu: sinul lui Avram, unde dreptii gustă înainte fericirea lor viitoare, și un loc de pedepsă, în care păcătoșii se numesc spre presimțirea miseriei lor viitoare.

Tertullian exprimă și părerea, că rugăciunea celor vii procură sufletelor decedate recreațiune (De monog. c. 10). Acesta la scriitorii creștinesci este cea mai dintâi urmă a rugăciunilor pentru cei morți, care însă se laudă și amintesc deja în o scriere cu mult mai veche jidovescă, în a doua carte a Maccabeilor 12. 39--44. — care de altcun am amintit-o în trecăt și în trăctatul despre învierea morților.

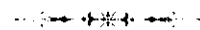
Origene atribue sufletelor și după eșirea lor din corpul pământesc un corp foarte subtil și fin, care resimte plăcerea și durere și după formă este egal corpului pământesc (Adv. Cels. 1, II opp. t. I p. 434; cf. Fragm. de resurrect. opp. t. I. p. 35). Sufletul, dice el, decă este curat și liber de răutăți, plutesc în sus spre locul corpurilor curate și eterice, după-ce au părăsit corpurile massive și păturile lor. Dincontră sufletul rău prin păcatele lui se reține pre pământ manat ici-colo, âmbând în jurul mormenților. D'aceea obvin fantome, stachii ș. a. (Adv. Cels. 1, VII. §. 5. opp. t. I. p. 696). *Origene* dechiară expres, că toți evlavioșii decedați, chiar și patriarhii și Apostolii însuși nu-și primesc răsplata după meritul lor îndată, ci așteptă după creștinii, cari au să urmeze. Toți la oaltă ajung la deplina fericire abia în ziua județului general (In Lev. Hom. VII. opp. t. II. p. 222). El susține, că evlavioșii decedați sunt mereu îngrijiți de omenii de pre pământ și se rogă lui Ddeu pentru ei (In Cant. opp. t. III. p. 75; De orat. §. 11. opp. t. I. p. 213).

Ciprian nu se exprimă amănunțit și hotărît despre starea după moarte, dar privește de sigur, că evlavioșilor le urmază după moarte o stare mai bună „decă dreptii cu nedreptii fără deosebire mor, apoi se nu credeți, că amendoii au asemenea sorte. Dreptii se chiamă la recreațiune, păcătoșii la pedepsă“ (De mortalit. p. 161--162).

Unii scriitori mai ulterioari sunt tot de părerea învățătorilor antecedenti *Ireneu* și *Iustin*. Este un loc, dice *Novatian*, sub pământ, unde se duc dreptii și păcătoșii, și au o presimțire despre judecata viitoare. Nime se nu credă, că sufletele îndată după moarte se judecă.

Erăș alții scriitori mai posteriori au rămas fideli învățătorilor mai vechi în punctul acesta, concentrându-se în aceea, că sufletele evlavioșilor nu ajung îndată după moarte la fericire, ci se află într'un loc, care uneori se numește paradis, ér altă dată sinul lui Avram. *Ambrosie* asigură, că sufletele după moarte se păstrează într'un loc, unde așteptă respătirile dela judecată, că în întretimp cele bune nu sunt fără bucurie, ér cele rele nu sunt fără durere (Ambros. de bono mortis c. 10; Id de Cain et Abel II. c. 2). — Sufletele, se dice la *Harie din Pictavia* (tract în Ps. CXY p. 333 în Ps. CXIX §. 16), după despărțirea lor din corp nu merg îndată în locașurile ceresci, ci se păstrează în sinul lui Avram până la timpul otărit de Ddeu. — *Chrisostom* și *Cyriil din Alexandria* cred, că nime nu primesc răsplata deplină nainte de vecinica judecată a lumii (Chrysoat. in ep. ad. Hebr. homil. XXVIII. §. a.; *Cyriil*, contra Antropomorph. opp. t. VI. p. 383).

(Va urma).

Recepte contra sërăciei.

(Continuare).

Cu deosebită purtare de grijă trebuie să fie comunele noastre bisericesci, ca pământul ce dă economilor traiul vieții și putința de a exista ca atari să nu se iee dela credincioși și să nu trecă în mâni străine, căci totă palma de pământ ce o perde cutare credincios, devine o pierdere simțită pentru însăși comunitatea bisericescă. Ce se se alégă de o comunitate bisericescă, ă cărei membrii sunt numai ăileri? Ore ce va lua atare comună bisericescă de basă la facerea aruncului pentru acoperirea speselor de cult, fără de care nu se pôte susține a comună bisericescă, când membrii ei vor fi numai nisce proletari? Cine va mai zidi bisericile, școlele și va dota pe preoți și învățători, când proprietățile credincioșilor nostri vor fi trecut în mâni străine? Iată tot atâtea întrebări, ce trebuie să inspire serios gândurile la toți aceia, cari pörtă la inimă interesul bisericeii și națiunei noastre. Ți-se stringe inima de durere, când te gândesci la pierderile materiale, ce le-au suferit în anii din urmă românii peste tot, dar mai ales cei din Bănat. Sunt comune ce erau odinioară românesci și cu stare bună și astăzi numai după nume se mai scie, că acele comune au fost românesci; ér altele sunt pe calea de a-să ruina; și ne este ore ertat noue ca frumosul și scumpul nostru pământ al Bănatului să-l pierdem din cauza nepăsării noastre, atunci când părinții noștri laū câștigat apăsăat chiar cu viața lor?

Adeseori am fost întrebat de unii preoți, cum se-se încaseze enormele restanțe de cult, spre a pôte plăti datorile, ce comuna bisericescă le are față de învățătorii, protopopiat și diecesă etc., deorece realitățile dela mai mulți credincioși de ai noștri au

trecut în posesiunea unor indiviđi de alte naționalități și confesiuni, cari nu vreau să plătescă speșele de cult ce sau aruncat asupra acelor realități și cari au rămas în restanță.

Poftim apoi să fii destul de cumințe și să le dai sfat umeilor între astfelii de împrejurări. Sfatul meu în acesta privință este, ca pe morbosul să-l vindecă până ce nu și-au dat sufletul. Fruntașii bisericești să nu aștepte până ce credincioșii vor fi mulți câte unul scos din moșia lor strămoșască, ci din bună vreme să întreprindă, tot ce le este posibil, pentru scăparea credincioșilor dela ruina materială.

Dacă vine la vânzare silnică averea unui credincios de al bisericești noastre, apoi să nu privim cu mâinile în sân până ce vin străinii și-l espropriează, ci preot, învătători, epitropi și comitet parohial să se adune de cu vreme și să se sfătuiască întru sine, că pe ce cale și cu ce mijloce ar poté să ajutoreze pe credinciosul ajuns în strămătore, sau cum să scape averea credinciosului dela trecere în mâni străine. Spre acest scop reprezentanții comunei bisericești înainte de toate ar avea să cerceteze, cari sânt cauzele ce au pricinuit nenorocirea coreligionarului lor spre a constata, dacă dânsul este vinovat ori nu la nenorocirea, ce l-au ajuns, căci numai pe baza unei astfelii de constatări se va puté sci, dacă este posibilă ajutorarea ori nu.

Dacă prin o astfelii de eruare ar eși la ivelă, că membrul comunei bisericești, ajuns în strămătore, este un om onorabil și singurmeș, dar lovit de sorțe prin felurite întâmplări neatințătoare dela el, atunci simțul creștinesc, adevă înbirea ce trebuie să o aibă către deapropiele lor, va inspira pe reprezentanții comunei bisericești, ca să iee măsurile cumințioșe, pentru scăparea credinciosului din prăpastia, în care au ajuns. Dintre aceste măsuri amintesc ajutorarea reciprocă a credincioșilor, adevă stabilirei unei înțelegeri între membrii unei comunități bisericești, la cas, când vreunul dintre dânsii este cercat de o nenorocire elementară, atunci cu toți să-i vină întru ajutorii, pentru ca să facă, ca să dispară urma nenorocirii.*) Când sânt anii mai roditori, fiecare credincios contribuie după starea și poșința sa câte ceva pentru adunarea unui fond, din care să se ajutoreze credincioșii căduți în nenorocire și așiași la ajutorii. Apoi un mijloc de ajutorare ar mai fi acela, ca să se esopereze un împrumut cu condițione lesnicioșe pe sâna credinciosului nenorocit, ca să potă scăpa moșia dela vânzare.

Dar dacă nenorocirea au venit asupra capului credinciosului din vina sa proprie, fiind neactiv, bețiv, prădători, atunci nu mai poté fi vorba de ajutorare, ci engețele fruntașilor comunei bisericești tre-

buie să se îndrepte înt'acolo, ca cel puțin proprietatea ce se vinde să vină în mâna unui credincios de al bisericești noastre. Spre acest scop comitetul parohial ar avea să sondeze, că care credincios ar poté să cumpere proprietatea, ce vine la vânzare și să-l indemne a face acesta. De cumva mijlocele singuraticilor credincioși n'ar fi suficiente, atunci ar avea să întrevină comuna bisericească ca cumpărătoare, ér dacă nici mijlocele acestea n'ar ajunge, atunci ar avea a se cere ca se întrevină ca cumpărătoare protopopiatul respective diecesa.

La tot cazul comunele noastre bisericești trebuie cât mai curând să iee măsurile de lipsă pentru scăparea moșielor credincioșilor lor dela căderea de pradă în mâinile speculanților, pentru-că dacă nu se va face acesta, atunci în restimp de vre'o câțiva ani mai ales în comitatele Timișorii și a Torontalului plugarii români își vor perde proprietățile lor. Între împrejurările critice, în care ne aflăm mijlocele comunelor bisericești, protopopiatelor și ale dieceselor nu vor ajunge, pentru ca să se potă rescumpăra moșiele țeranilor români, ce vor veni sub vânzare, decî ar trebui, ca în diferite ținuturi locuite de români să se întemeieze consorturi de bani cu scopul de a rescumpăra proprietățile țeranilor români, ce vin sub vânzare, pe care proprietăți la ocașuni binevenite să-le vindă érâși țeranilor români, pe lângă o mică dobândă. Cu mijlocirea astor felii de consorturi, banii economisati de români ar afla o fructificare bună, éră țeranilor români li s'ar face un mare bine, scăpându-i de ruină și dându-le posibilitatea de ași poté rescumpăra moșiele lor. Dée Ddeu bunul gând la cei chemati ai noștri ca să întemeieze cât mai curând astfelii de consorturi.

Călătorind prin mai multe comune românești din comitatele Timișorii și al Torontalului și înformându-me despre starea materială a locuitorilor lor mi s'au făcut împărășiri de tot triste. Proprietățile țeranilor noștri sânt până dincolo împovărate cu datorii private, dar mai ales cu datorii publice. Restanțele de dări se urcă la o singură comună dela 50.000 fl. în sus până la sute de mii de floreni. D. e. comuna Cebza cu 1400 de suflete și cu un teritorii de 7688 de jugere datoréză în diferite dări erariale cu 250.000 fl., comuna Togir cu 800 de suflete și cu un teritorii de 4194 jugere datoréză numai în speșele de regulare ale apelor cu 29.000 fl.

Acoste colosale restanții de dări sau agrămădit din mai multe cauze și anume: pământele până la compunerea noului catastru au fost clasificate aproape tot de clasa primă, de și unele pământe sânt și de clasa a șieșă și au fost supuse la dare nedreaptă pe care proprietarii n'au fost în stare să o solvéesă în suma întregă, ci au rămas în tot anul în restanță cu câte ceva. Apoi fiind cele mai multe comune în terenul de esundare sêmănăturile economilor adeseori au fost nimicite prin vărsarea apelor, ér darea cu toate acestea sau cerut dela dânsii, căci și dacă

*) Nu sânt atât de optimist, ca să aștept mântuirea dela acesta ajutorare reciprocă, căci în unele comune nenorocirile ce dau peste capetele bieților economi români sânt atât de dese și generale încât abea atli puține familii, care să nu fie așiate la ajutorii. Astfel de ajutorii reciproc se poté face cu rezultat numai acolo, unde real înci n'au ajuns așa departe ca la noi, unde nenorocirile se țin de escepționi și nu de regule.

le-au venit ertătura, aceea de regulă au fost mică. Mai târziu înființându-se societatea pentru regularea apelor, această încă a cerut noue dări dela bieții economi și încă dări mari, încât în unele comune proprietarii plătesc în dare pentru regularea apelor mai mult de cât le face darea de pământ și cu toate acestea esundările au devenit mai dese și mai cu furie, dar speșele pentru regularea apelor se încasază dela economi fără cruțare. Cred că era mai cu folos pentru economi, ca să fie lăsat riurile să-și facă cursul lor natural și în loc de regulare să-și fie introdus societățile de asigurațiune contra esundărilor, cel puțin atunci economii ar fi liniștiți că în cas de esundare ar fi despăgubiți.

Mai departe împrumuturile de fomete ce le-au primit economii la 1863, pe care poporul nostru le-au fost botezat cu numele de „milă” astăzi au devenit atât de nemiloșe pentru bieții economi, încât sunt în stare de a-și scote din vatra lor strămoșască. Toate aceste dări adunându-le la olaltă din preună cu dările comunale și de cult fac la un proprietariu de o sesiune urbarială de pământ la un singur an circa 400 fl. va să dică atâta cât nu ar capeta proprietariul dacă ar da pământul în arendă.

Între astfelu de împrejurări se ne mai mirăm, că bieții țeranii au scăpatat așa de tare și nu și-au putut plăti dările lor la timp? Pe mine numai una mă pune în uimire, că atunci, când este constatat, că țeranii nu-și mai pot împăca restanțele lor de dări și că acelea sunt îndoit și întreit mai mari, decât valoarea proprietăților lor, erariul nu numai că nu șterge acele restanții și mică nu le reduce, dar încă continuă a serie cametele de 9% și speșe de escuțiune de 2% după datoria de capital. Cametele și speșele de escuțiunii adese-ori întrec datoria capitală, de și există lege, că dacă creditorul în restimp de 3 ani nu și-au încasat cametele, ce trec peste 3 ani, se prescriu (șterg).

Comunele noastre ar trebui se adreseze Înaltului guvern petițiuni și memorande, în care se descopere cu deamăruntul starea cea miseră a economilor, și se-și arate cauzele pentru care densusi n'au putut împăca dările lor, cerând ca să-și ștergă acele restanții sau cel puțin să-și scărizeze și să se dea voia proprietarilor, ca să le pôtă amortisa într'un șir mai lung de ani, înse fără camete. Dacă guvernul nu ar fi învoit a satisface aceste rogăminte juste, atunci ar trebui se se facă propunerea Înaltului guvern ca proprietățile, cari sunt de tot însărcinate cu datorii de dări, cu învoirea proprietarilor, să-le iee statul în posesiunea sa și să-le dea pe lângă o arendă moderată în folosința fostului proprietariu s'au econom din respectiva comună, care proprietăți la ocaziunea binevenită erariul se le vindă érași economilor.

Eū cred, că dacă guvernului țării îi zace la inimă binele patriei și mulțămirea și prosperarea locuitorilor ei, atunci este cu neputință ca să nu vo-

escă a regula într'un mod s'au altul afacerea cu restanțele de dări ale proprietarilor mică, dela care atină esistența familiilor de economi din ținuturi întregi. În această credință a mea mă întăresce împrejurarea, că însuși rațiunea de guvernare bună și părintescă pretinde, ca într'un stat eminaminte agricol, clasa muncitorilor de pământ se fie susținută cu ori ce preț. Dacă erariul ar stărui, ca să-și scotă cu ori ce preț pretensiile sale atunci ne am pomeni, mai ales în o parte a Bănatului, că proprietățile mică, ale țeranilor ar trece în mâinile speculanților și mulțimea economilor ar fi lipsită de agrul, care le dă lor hrana de toate zilele și ar fi nevoiți s'au să emigreze s'au să luere ca diuasi la speculanți, care iar storce fără cruțare. Astfelu s'ar inavuți o mână de speculanți și ar sêraci de tot masa cea mare a țeranilor, care nu ar mai fi ca până aci „talpa țerii,” ci ar deveni un cuib de vespă, un element nemulțămuit, care ar provoca disordini și am avea și noi în țara noastră o cestiune socială ardetore a clasei muncitorilor de pământ fără de pământ, carea mai curând s'au mai târziu ar deveni o adevărată calamitate pentru țară.

Dar se abstragem dela rațiunea mai înaltă de stat și se ne punem numai pe punctul de privire financiar al statului și se vedem decât din acest punct de vedere este motivată procedura ce se practică față de țeranii la încassarea dărilor. Statul pentru ca să-și pôtă încassa dările adese-ori pune la vândare proprietățile țeranilor, pe care le cumpără pe un bagatel speculanții așa, încât cu prețul de cumpărare în cele mai multe casuri se acopere numai speșele escuțiunii reale. Erariul tot rămâne în pagubă, é țeranul e nimic, singur speculantul câștigă, carele cu vreo câteva mii de floreni în scurt timp devine proprietariu mare. Ei biue și chiar din punctul de vedere financiar nu este totuna pentru erariu, că d. e. 1000 de jugere de pământ se află în posesiunea alor 100 de familii de economi, pentru că 100 de familii de economi din venitul alor 1000 de jugere de pământ varsă în visteria statului și de 10 ori atâta, cât varsă o singură familie de speculant și acesta ușor se pôte explica, dacă vom lua în considerare, că 100 de familii plătesc dare de cap, dare de câștig, dare de miliția de o sută de ori pe atâta, cât solvesce o singură familie de speculant, dar mai ales dela dările indirecte, cum sunt competențele de timbru, de transcrieri, de moșteniri, apoi dările de consum și de spirituose perde statul foarte mult. Perdându-și țeranii proprietatea lor, erariul într'un singur an perde mai mult din venitele sale, decât ce pôte să câștige dela scoterea restanțelor de dări pe cale silnică prin vinderea proprietăților mică.

Să credem dară că Înaltul guvern mai curând s'au mai târziu va lua în cumpănă motivele, ce vorbesc contra procedurii fiscalei ruinătoare, ce se practică acum cu privire la încassarea dărilor. (Va urma).

Sântirea scôlei române gr. or. din comuna Unip.

Totdeauna împlinim datorința națională, de câte-ori aprețiem faptele bărbaților nostri binemeritați.

Între acești binemeritați fără îndoelă putem numera pe bravul și M. On. domn *Nicolae Gherdan* notar cerc. din Unip. care prin cuvintele-î pline de căldură și sinceritate a știut să deștepte spiritul amorțit în poporul de acolo, a știut să vorbească tuturor inimilor chemate la facerea jertfei. Dar nu cuvintele ci faptele las să vorbească. Mai în anii trecuți cu ocaziunea comasării pământului în comuna Unip, prin întrevierirea sa a mijlocit de s'a căștigat pe partea fondului școlastic 10 (dece) jugere de pământ.

Prin economisarea și îngrijirea eminentă a d-sale, s'a urcat venitul din acest pământ la o sumă considerabilă, pre lângă care mai adunând jertfe dela creștinii de acolo și prin sucursul seu propriu material, -- în butul tuturor greutăților, a reușit de a zidit o școlă confesională. Acest edificiu este foarte frumos, și corespundătorii recerințelor în totă privința.

În ziua de S. Nicolae anul trecut s'a sevârșit sfințirea scôlei, când din cauza, că P. On. domn protopresbiter tractual fiind morbos, la dorința întregii comunități se prezintă în scopul sântirii scôlei, binecunoscutul și mult simpatiecul preot din Blajova *George Lupșa*.

După sevârșirea s. liturgie împreună cu invocarea s. Duch. toți creștinii în frunte cu părintele *G. Lupșa* plenipotențatul protopopesc, -- *George Petcu* preot local și *Ilie Cocoș* preot în Uline, se duseră la școlă, unde s'a sevârșit sântirea scôlei, apoi reîntorcându-se la s. biserică înainte de împărțirea anaforei, zelosul preot *G. Lupșa* ținu o cuvântare, care a stors lacrimi de bucurie din ochii celor prezenți. Prin această cuvântare de o elocuența rară, plină de sfaturi și exemple reale, a îndemnat poporul la calea progresului în toate direcțiunile, dovedind pe basa s. scripturii responsabilitatea pentru talanții primiți spre fructificare.

În urmă se adresă către M. On. domn *N. Gherdan* notariul din loc și mulțămindu-î în numele comunei pentru această părintească îngrijire, rogă tot-odată pre toți credincioșii, că și de aici înainte cu aceeași încredere se urmeze sfaturile pre binului lor conducătorii.

După acestea mulțemesce părintelui *G. Petcu* preot local și învățătorului *Iosif Naun*, cari așijderea au asudat și sprijinit această măreță cauză.

Pe urmă mulțămind tuturor credincioșilor și lăudându-î ca pre nesce bărbați vrednici de totă lauda și onoarea, îi îndemna la continuă activitate și interesare față de s. biserică și școlă, cari singure au meritul, că au dat națiune române, bărbați vrednici, spre a conduce trebile lor naționale și culturale.

La toate aceste blândul popor din aceea comună cu nespunsă însuflețire, și semu de recunoștință a răspuns: *Să trăescă bunul D-șeu pre domnul nostru notariu cu întreaga sa familie la mulți ani* Să trăescă dl părinte *Lupșa*,

și-î mulțămim, că ne-a ascultat și pre noi de ne-a făcut astăzi bucurie.

Un fapt vrednic de totă lauda nu pot lăsa a nu-î aminti.

Ca călătoriu prin numita comună me-am interesat a scriici despre datinile, moravurile și starea acelu popor. Etă ce răspuns primiū din toate părțile: „Bunul D-șeu ne-a învrednicit de avem de notariū pe dl *N. Gherdan*, de când e d-sa la noi, chiar decă se și întemplă de averile noastre să vind pe calea licitațiunei, prin mijlocirea și ajutorarea d-sale erăși le răscumpără fostii proprietari, la cas decă aceștia n'au putere le cumpără români de ai noștrii, dar neamțul ori străinul n'are ce căuta la licitație, că n'ul lasă români noștrii conduși de dl notariu”. Acestea le-am audīt chiar din gura celor ajutați în această formă.

Onore acestui bărbat vrednic și pătruns de adevărata amore față de nēmul său, care într'adevăr e rënduit prin prevedința divină să conducă pe frații săi de un sânge din acest ținut la limanul dorit.

În urmă s'a dat un pranz de cătră m. on. dōmna *Gherdan*, la care a participat întreaga inteligență și ospetii veniți de prin prejur.

Cu această ocaziune s'a toastat pentru Maiestatea Sa regele *Francisc Iosif I.*, pentru Ilustritatea Sa Dl *Episcop I. Popasu*, pentru dl notariu *Gherdan*, și m. on. domnă *Gherdan* etc. etc. urându-le la toți lungime de zile și perfectă sēnătate apoi pentru părintele *G. Lupșa*, care neobosit alergă în toate părțile cu sfatul și ajutorul său la ori-ce întreprindere salutară.

Bunul D-șeu prin sucursul grației sale divine, să-și reverse darurile sale preste toți cari lucră pentru prosperarea neamului românesc.

I. St. m. p.
presbiter.

Varietăți.

Prea Sântitul D. Episcop diecesan Ioan Popasu rēcindu-se cu ocaziunea președerei sale la examenele semestriului prim ale elevilor institutului teologic și pedagogic este infirm, suferind de o afecțiune la plumăni numită bronchitis, ce-l ține legat de pat. Consiliul medicilor (Dr. *Alexandru Stefanovic* protofisc orășenesc din *Timișoara*, Dr. *Leo Murșan*, medic practic și Dr. *Hugo Fink*, medic în armată, ambii din *Caransebeș*), ținut *Vineri* și eri *Sâmbătă*, a declarat ulterior starea morbului de foarte critică și insufletore de grije considerând etatea cea înaintată de 81 de ani a pacientului.

Căsătoria principelui Ferdinand, moștenitorul de tron al României, se va face, după cum scrie „*Epoca*”, probabil în luna lui *Iunie*, însă nu la *Bucuresei*, deore-ce palatul n'ar fi destul de mare pentru a primi toate capetele încoronate, cari vor trebui să fie față la această căsătorie. Îndată după nuntă nou căsătoriții vor merge în *România*.

De ale bisericii ort. or. sârbesci. Comitetul congresului bisericesc sârbesc a ținut din 28—31 Ianuarie nou mai multe ședințe sub presiunea nou denumitului Administrator patriarhal Vasilian Petrovici, Episcopul Neoplantei. Acest comitet a luat concluderea, că atât telegrama Ministrului președinte, prin care s'a sistat ori-și-ce activitate a comitetului până la denumirea administratorului cât și notificarea ministerială despre denumirea Administratorului să se subșternă la timpul seu Congresului național bisericesc spre a decide el în merit. — Mai departe Sinodul episcopesc a comunicat comitetului, că pe viitoriu candidații de profesori la institutul teologic din Carlovăț au să-și facă studiile teologice prescrise la facultatea teologică ort. orientală din Cernăuț.

Distincțiune. Maj. Sa s'a îndurat prea grațios a dărui crucea de cavaler a ordului „Francisc Iosif” veteranului protopresbiter *Petru Chirilescu* din Chitichaz, diecesa Aradului, pentru serviciul seu bisericesc plin de activitate în timp preste 50 de ani.

Substituirii și strămutării. Cercul Iamului este concedut conducerei provisorie a protopretorului Oraviței Ernest Motsidlovsky, strămutându-se definitiv protopretorul acestui cerc Iuliu Leitner la Caransebeș. — În locul protopretorului Lugoșului Arpad Marsovszky, ales de primariu în Lugoș, este substituit vicenotariul comitatens Dr. Augustin Makaj. — În Făget postul vacant de pretor este înlocuit provisoriu prin practicantul de administrație din comitatul Hunedorei Aurel Issekutz.

Transferare. Procurorul regesc delăugă tribunalul din Caransebeș *Ladislau Csiky*, este transferat la cererea lui proprie la tribunalul regesc din Alba-Iulia în Transilvania.

Societatea pompierilor din loc ține astăzi adunarea anuală generală a XI-ia. Între celelalte obiecte statutare de pertractat este pusă la ordinea zilei și alegerea unei comisii pentru strămutarea statutelor și pentru regularea afacerilor financiare ale societății.

Scenă miscătoare s'a petrecut în Viena la înmormântarea prințului de coronă Rudolf, și anume: „când carul funebral, care ducea rămășițele pămîntesci ale prințului de coronă, ajunse pe piața Lobkovitz, atunci cuprinse ca și un fior mulțimea, care în profundă tăcere vedea apropiindu-se imposantul și tristul conduct. Deo-dată se sparsă spălirul între doi soldați și înaintea lor se aruncă în genuchi în momentul când trecea carul funebru, un moșneg în îmbrăcăminte țărănească, al cărui șuman alb se deosebea atât de mult de hainele negre de jale ale lacheilor și pagilor ce mergeau pe lângă car. Moșnegul își făcu cruce și privea cu mâinile rîdicate după carul cu mortul, până ce l'a perdut din vedere. Atunci își făcu încă odată cruce și să șculă în picioare, luânduși ér locul la spatetele celor doi soldați, cari îl lăsară să trecă înainte. Bătrânului țeran îi curgeau lacrimile. Din întâmplare se află între privitori un domn, care recunoscu în moșneg și în portul lui un țeran român. La întrebarea acestui domn spuse bătrânul, că el vine „din munții Ardellului”, unde a petrecut odată pe bunul fiu al împăratului la vânătoarea de urși ca go-

naciū. „După vânătoare”, dișe moșnegul mai departe. „mi-a dărui bunul domn o sută de zloți și dișe cătră mine: „Moșule, ia acești bani, dar rămâni acum binișor acasă, că tu ești pré bătrân, ca se te mai ostenesci ca gonaciū de urși. La urma urmelor te va mânca odată ursul, pentru-că nu mai poți fugi. Și acum în Joia trecută, vine deodată fiul meu din Giurgiu acasă și mi' spune lucru înspăimîntat, că bunul fiu al împăratului a murit. Veđi, domnule, cât am auđit eū de asta, am plâns și am plecat la Viena fără scirea muerii și a fiului meu cu sută de zloți. ce mi-a dărui'to *drăgălașul* domn (așa i-a diș el românesc), am venit să ved' îngropăciunea lui...” Așa raporteză un martor oculariu în N. W. Tagblatt.

Mulțămită publică. Pre st. dómna preotésă din loc Maria Stefănescu, inspirată de simțul religios și iubire față de s. biserică, a binevoit a dona pe s'ema s. bisericii locale nu rënd întreg de ornate negre preoțesci, menite pentru înmormântări, cosute cu mâna-i proprie, în preț de 38 fl. v. a. Aceste ornate le-a sfințit părintele Ioan Stefănescu, cu care ocașiune a umplut inimile credincioșilor de sfaturi și exemple morale. Tot iubitul nostru părinte Stefănescu a umblat dela casă la casă, de a colectat dela creștinii noștri pe s'ema fondului bisericesc, — *menit spre renovarea eventual zidirea s. bisericii*. Resultatul colectei e: 68 măsuri de grâu, 22 măsuri ovés, 36 cucuruz. Acéstă fundațiune mai are și mențiunea de a face împrumuturi ómenilor lipsiți spre ai scăpa de cămătării duple, ce durere înainte de acésta erau la ordinea zilei, precum și a răsucumpăra averile creștinilor dela licitație, ca să nu pună mâna pe ele străinii. În scopul cumpărării cărților pentru elevii de școlă mai s'erați am primit dela: părintele Ioan Stefănescu 40 cr. Nicolae Drăgălina 10 cr. Ioan Crainic jude primariu 20 cr. Gregorie Vatreșu 20 cr. Nicolae Miutū 10 cr. Simeon Simu 10 cr. Iosif Crainic 10 cr. Stefan Drăgan 10 cr. Iancu Crainic 10 cr. Simeon Marincu 10 cr., de tot 1 fl. 30 cr. În numele întregii comune vin a exprima profunda mulțămită m. on. dómne Maria Stefănescu, care prin exemplul seu propriu împreună cu părintele Stefănescu a îndemnat pe credincioșii s. biserice a aduce jertfe după puterile lor materiale. Mulțămesc tuturor acelora, cari au sucurs cu jertfe pentru s. biserică și pentru școlarii s'erați, precum on. dómna Ana Raboschi, care a donat pe s'ema bisericii 4 perdele, menite pentru împedecarea de a putea ómenii privi la stradă sub decursul serviciului divin. Bunul Dđeu să li respălătescă aceste fapte generóse. Berini la 16 Ianuarie 1889. În numele comunei: *Nicolae Ginteanu*, epitrop primariu.

Casuri de mórte. *Ioan Gall*, paroch ort. orient. în Abrudsat, protopresbiter al tractului Adrudului, asesor consistorial, deputat la congresul național-bisericesc în Sibiiu, etc. etc. după un serviciu consciencios de 20 ani ca protopresbiter, și plin de activitate pe terenul bisericesc, școlarin și național, în al 53-lea an al etății, și al 28-lea al fericii sale căsătorii, în urma unui morb greu de inimă, fiind împărtășit cu ss. Taine și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului în 26 Ianuarie v. a. c. Re-

mășilele pământesci ale sumpului și neuitatului răposat s'au așezat Duminică în 29 Ianuarie st. v. a. c. în cimitierul dela biserica ortodoxă-orientală din Abrudsat spre repaus etern. Cuprinși de adâncă durere aducem acesta durerosă și tristă seire la cunoștința tuturor consăngenilor, amicilor și cunoșcuților răposatului în Domnul. Anna Gall născ. Popoviciu, soție. Ana mărit. Furdul și Ioan Gall, gimnast fi. Carolina Gall, văduvă protopopescă mamă. Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaților din Budapeșta, Julia mărit. Ranta și Nicolau Gall, frați. Romul Furdul, protopresbiter ginere. Ioan Furdul, nepot. Ecaterina Gall, Vasiliu Ranta, jude reg., Iosefa Ciura, Elena Dămian, Alesandru Ciura, paroch greco-cat. cununați. — *Gustav Vizsolgi*, deputat dietal ales în cercul Oraviței și președintele clubului partidei liberale din dietă. a răposat în 10 Februarie n. a. c.

Bibliografie.

„Transilvania“ Nr. 3 - 4 din 1—13 Februarie 1889 a apărut cu următorul sumariu: Baronul Nicolae Vesselényi bătrânil. — Material pentru istoria bisericăscă. — Bibliografia veche. — Cărțile intrate la concurs până în 31 Decembrie 1888 pentru premiile academei române și anume cel mare de 12.000 lei noi, ce se anunță la câte 4 ani și al statului de 5000 l. n. numit premiul Eliad. — Consemnarea contribuțiilor colectate prin dl Parteniu Cosma dela 1 Iuliu până la 31 Decembrie 1888 în favoarea școlii civile de fete cu internat a „Asociațiunii Transilvane“ în suma totală de 1088 fl. 11 cr. v. a., cari s'au adaus la colectă anterioară. — Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului.

Avis.

În înștiințarea mea din Nr 52 acestei foi din a. tr. precum-că sânt gata a da compozițiuni religioase de ale răposatului meu fiu *Ciprian*, ori și cui le va dori și va cere; s'au însinuat, altminterea spre bucuria mea, atâta doritori de a se folosi și ași decopia acele compozițiuni, încât nu sânt în stare, a li satisface dorinței lor de odată la toți; totuș pre toți, și cei ce s'au însinuat până acum și cei-ce se vor însinua de acum, i-voiu mulțami — pe rând. Rog deci pre respectivii venerabili preoți și stimaabili învățători și diriginți ai corurilor și reuniunelor de cântare, să fie îngăduitori până ce mi-se vor remite notele din acele părți, în care deja le-am trimis spre decopiere. Pote că să ată unii domni din cei doritori de amintite compozițiuni în apropiere de cei, cărora le-am trimes; în asemenea cas ar putea imprumuta dilor, notele decopiate, unul dela altul. În acest scop și numesc deci pre domni, cărora le-am trimes din dișele note, unuia unele, altuia altele, dupre-cum le-au cerut și dela care domni ele încă nu ni-s'au întors și i-am rugat, ca să nu întârzie cu retrimiterea lor, ca să pot și altora cu ele servi. Acci domni sânt: Venerabilul Președinte al corului plugarilor din *Mercina*; Președintele reuniunii de cântări

din *Nässaud*; apoi dirigințele de cor din *Borșa-română*, din *Ticvanitul-mare*, din *Alba Iulia*, din *Szekudvar*, din *Cucora-Krasso*, din *Socolariu* și din *Dobra*.

Frătăuț în Bucovina 24 Ianuarie 1889.

Iracie Porumbescu,
paroch.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului învățătoresc cu limba de propunere română și magiară, la școla comunală din comuna *Globarza* se deschide concurs:

Emolumentele legate cu acest post sânt:

Salariul anual 200 fl. v. a.

12 metri de lemne, de unde are a se încălzi și școla. Cortel bun în natură cu grădină de legume.

Recursele provădute cu timbru de 50 cr. compuse în limba magiară și adresate înaltului Ministeriu de cult au să se trimită până la finea lui Ianuarie 1889, la comitebul administrativ al comitatului *Caras-Sececiu în Lugos*.

Învățătorul denumit e îndatorat a purta și cântările bisericăscă după ritul gr. or.

PLUGOVA, 11 Februarie n. 1889.

La recercarea scaunului școlariu

[4] 1—3

Traian Popoviciu, m. p.

notariu cercual.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de învățător în școla confesională gr. or. română din comuna bisericăscă *Drășinesci* cu filia *Mutnicul-mic*, protopresbiteratul Făgetului, se escrie concurs cu termin de 30 de zile începând dela prima publicare în „Fóia diecesană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

1. În bani gata 164 fl.

2. 12 Htl. grâu și 24 Htl. cucuruz.

3. Pentru scripturistica 8 fl.

4. Pentru conferință 10 fl.

5. Pentru lemne de încălzit pe sama școlii și a învățătorului 48 fl.

6. Locuință liberă cu folosirea grădinei școlii de 1½ jucer.

Cei-ce doresc a ocupa acest post învățătoresc au să-și substernă recursele ajustate cu documentele necesarii conform statutului organic și a regulamentului pentru organizarea învățământului, adresate comitetului parochial din *Drășinesci*, la oficiul protopresbiterat gr. or. român al Făgetului până la terminul deschis.

Drășinesci, din ședința comitetului parochial ținută la 15 Ianuarie 1889.

[5] 1—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: Sebastian Olariu protopresbiter tractual.

